

УДК 334:005:378.4(043.5)

JEL: M10

DOI: 10.18524/2413-9998.2024.3(58).326245

О. Р. Павлович,

кандидат економічних наук, старший викладач

E-mail: aleksandravlovych@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2372-7179

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна.

ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПРОБЛЕМ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

У статті аналізуються теоретичні та методологічні аспекти ролі управлінських досліджень та проблеми системи управління. Досліджено, що управлінські дослідження та проблеми системи управління є важливими аспектами, які дозволяють організаціям ефективно працювати та адаптуватися до змінюваних умов. Управлінські дослідження допомагають виявляти слабкі місця в організаційних структурах, процесах і методах управління, що дає можливість вдосконалити ці аспекти. Завдяки дослідженням можна розробити нові підходи до організації праці, впровадити ефективніші стратегії управління. Дослідження підтвердило, що значення управлінських досліджень та вирішення проблем системи управління полягає в тому, що вони допомагають організаціям бути більш ефективними, стратегічно орієнтованими, гнучкими та адаптивними до змін. Чим кращими є дослідження та вдосконалення системи управління, тим вищий шанс організації на успіх у конкурентному середовищі. Управлінські дослідження є необхідними для розвитку і вдосконалення системи управління в організаціях. Вони допомагають визначити найкращі підходи до організації роботи, оптимізації процесів та підвищення результативності управлінських рішень. Водночас існуючі проблеми в системі управління потребують постійної уваги і корекцій, оскільки без цього організація може втратити свою конкурентоспроможність або стати неефективною в умовах швидких змін. Пропонуються вимоги, яким повинно відповідати ефективне управлінське дослідження щодо вирішення проблем системи управління, що забезпечить подальше функціонування і розвиток організації на сучасному ринку. Запропоновано, що управлінські дослідження дозволяють оцінити, наскільки ефективно реалізуються прийняті управлінські рішення, а також виявити, де потрібні корективи або зміни в підходах до управління.

Ключові слова: управлінські дослідження, система управління, менеджмент, розвиток, організація.

Вступ. На сучасному етапі розвитку менеджменту зростає значення управлінських досліджень, як умови підвищення ефективності та ре-

зультативності функціонування як окремої організації, так і національної економіки. Прискорені темпи науково-технічного прогресу в рамках четвертої промислової революції сприяють переходу від індустріальної до цифрової економіки, за якої фокус зміщується з фізичного на інтелектуальний та управлінський капітал. [1] Отже, з'являється необхідність адаптації внутрішньої середовища організації до мінливої зовнішньої середовища. З метою пришвидшення цього процесу та зниження ймовірності виникнення ризиків, менеджер має систематично проводити управлінські дослідження, розглядаючи теоретичні та практичні аспекти діяльності. Зазвичай, відправною точкою для обрання методології дослідження систем управління є наявність двох складових: практичної проблеми та необхідності в її вирішенні.[2] Таким чином, компетентний менеджер, в результаті дослідження та практичного усунення проблем, створює покращену або нову систему управління, що забезпечить подальше функціонування і розвиток організації на сучасному ринку.

Огляд літератури. Значення управлінських досліджень та проблем системи управління стало об'єктом значної уваги як вітчизняних, так і міжнародних дослідників. Е. А. Кузнецов наголошує на формуванні та розвитку науково-дослідної, аналітичної та практичної бази знань менеджменту, системи підготовки управлінських кадрів та інтегральної оцінки їх ефективності [2]. Ф. Тейлор започаткував концепцію наукового управління, яка передбачала застосування наукових методів управлінських досліджень для підвищення ефективності праці. Г. Мінцберг зробив значний внесок у розуміння складних процесів управління та розвитку організацій і став одним з найвпливовіших теоретиків менеджменту [6].

Л. Брабандер та А. Айні зосереджені на важливості креативного мислення у бізнесі. Вони пропонують нові підходи до системи управління та сприяння креативності на всіх рівнях організацій [1].

Є. І. Ходаківський звертає увагу на теоретичні концепції і моделі, які використовуються в управлінні на різних рівнях підприємства [8].

Аналіз наукових джерел свідчить про зростаючу роль управлінських досліджень системи управління в формуванні ефективного менеджменту. Управлінські дослідження є міждисциплінарною галуззю, що включає в себе елементи економіки, психології, соціології та інших наук. Вчені продовжують впливати на сучасні практики управління, пропонуючи нові моделі та стратегії для покращення ефективності організацій.

Мета дослідження полягає у визначенні значення управлінських до-

сліджень у практиці сучасного менеджменту. Дослідити сутність та основні ознаки проблеми управлінських досліджень, як фактору успіху дослідження. Класифікувати проблеми у практиці дослідження систем управління.

Методи дослідження. Для проведення науково-дослідницької роботи в рамках цієї статті було використано теоретичні методи: аналіз і оцінка наукових джерел, систематизація концепцій інформаційно-аналітичного пошуку, аналіз змісту наукових праць, групування інформації, узагальнення наукової літератури та інформаційних джерел з мережі Інтернет, системна діагностика, синтез та узагальнення.

Результати та обговорення. Нова парадигма менеджменту є результатом інтегральної взаємодії управлінської науки, аналітики і практики. Як визначає Е. А. Кузнецов: «сучасний менеджмент – це високоінтелектуальна система діяльності управлінської команди на чолі з високо ефективним лідером». В свою чергу, від ефективності діяльності менеджера залежатиме і його результативність, що має позитивно впливати на соціально-економічний розвиток організації [2].

Якщо розглядати поняття ефективності більш детально, то воно являє собою професійний потенціал, набутий на основі професійного навчання і практичного досвіду.[1] Особливості середі діяльності менеджера потребують систематичного навчання протягом усієї кар'єри. Саме тому при професійній підготовці управлінських кадрів важливим є надання не тільки теоретичних знань у вигляді загальноприйнятих фактів, а й формування компетенцій необхідних для самонавчання, аналізу, діагностики, переосмислення, узагальнення та практичного застосування інформації. Що стосується професійного досвіду, то він також має підлягати дослідженню та перетворюватися на знання, що можуть знадобитися у подальшій діяльності.

Будь-яке дослідження являє собою процес наукового вивчення будь-якого об'єкта (предмета, явища) з метою виявлення закономірностей його виникнення, розвитку та перетворення в інтересах суспільства [2]. В свою чергу, дослідження систем управління — це вид діяльності, спрямований на розвиток і вдосконалення управління відповідно до постійно змінних зовнішніх і внутрішніх умов. Якщо розглядати систему управління підприємством, то Є. І. Ходаківський включає до неї такі елементи, як функції управління, організаційну структуру управління, персонал управління, технічні засоби управління, інформацію, методи управління, технологію, фінанси, управлінські рішення [8].

Практична діяльність нерозривно пов'язана з науково-дослідною, оскільки теоретичні дослідження є основою для реалізації управлінської діяльності. Тоді як проблеми практичної діяльності менеджменту є предметом наукових досліджень. Менеджер має набувати та освоювати навички дослідницької діяльності, які є показником його професіоналізму [4].

Проводячи управлінські дослідження, компетентний менеджер, що володіє комплексом дослідницьких методів, має здатність визначати практичні проблеми, що заважають діяльності організації, сформулювати гіпотезу та розробити план подальших досліджень та впровадження набутих результатів у роботу.

Найбільш ефективні управлінські дослідження відповідають наступним вимогам:

- 1) регулярність;
- 2) актуальність;
- 3) відносність та допустимість результатів;
- 4) наукова обґрунтованість;
- 5) застосовність;
- 6) залучення персоналу;
- 7) цілісність.[5]

Процес дослідження управлінської діяльності поділяють на такі роботи:

- 1) розпізнавання проблем та проблемних ситуацій;
- 2) визначення причин виникнення проблем, їх властивостей, змісту, закономірностей розвитку;
- 3) встановлення місця проблем та ситуацій (на теорії та практиці управління);
- 4) знаходження шляхів, засобів та можливостей використання нових знань про цю проблему;
- 5) розробка варіантів вирішення проблем;
- 6) вибір оптимального варіанта вирішення проблеми за критеріями результативності, оптимальності, ефективності [2].

Отже, дослідження мають базуватися на вирішенні конкретних проблем, інакше вони не несуть практичної користі. Вже спираючись на них, формулюється мета, яка декомпонується на окремі задачі. Важливо не ототожнювати між собою поняття «задача» та «проблема». Оскільки при вирішенні задачі застосовуються вже існуючі теоретичні та практичні надбання менеджменту, тоді як для вирішення проблеми потрібен високо-компетентний управлінець, що здатен прикласти творчі

зусилля для пошуку інноваційних рішень [2]. Можна сказати, що професійна управлінська діяльність є тією сферою інтелектуальної праці, де інновації і креативність проявляються як найбільша цінність [6].

Таким чином, можна охарактеризувати проблему як предмет досліджень, що являє собою певне протиріччя у системі управління. Вона привносить елементи, незнайомих на теорії та практиці, змін у діяльність організації, а від її сутності залежать подальші методи, підходи, обмеження та результати управлінського дослідження. Можна класифікувати проблеми на реальні та удавані, в свою чергу останні розділяються на три види:

- 1) «вже не проблеми», тобто такі, що помилково вважаються не вирішеними або ті, що переросли в інші;
- 2) «ще не проблема», тобто така, що має передумови появи або виникла задовго до того, як склалися умови для її вирішення,
- 3) «ніколи не проблема», тобто проблема для якої не існує рішень [2].

Розуміння параметрів, що характеризують проблему, є важливим фактором успішних управлінських досліджень. Також, якість запланованого та організованого дослідження залежить від обраної методології роботи з проблемою та психологічної готовності дослідника до її розв'язання.

Розглядаючи значення управлінських досліджень та проблеми, які можуть виникати в системі управління можна відмітити, що управлінські дослідження допомагають виявляти слабкі місця в організаційних структурах, процесах і методах управління, що дає можливість вдосконалити ці аспекти. Завдяки дослідженням можна розробити нові підходи до організації праці, впровадити ефективніші стратегії управління.

Управлінські дослідження дозволяють прогнозувати можливі зміни в середовищі організації та вплив зовнішніх факторів на її діяльність. Це дає можливість розробляти стратегії розвитку, планувати ресурси та оптимізувати управлінські рішення.

Завдяки дослідженням організації можуть впроваджувати інноваційні підходи до управління, що дозволяє підвищувати конкурентоспроможність і ефективність на ринку. Це включає в себе використання новітніх технологій, удосконалення управлінських інструментів та стратегій.

Управлінські дослідження дозволяють оцінити, наскільки ефективно реалізуються прийняті управлінські рішення, а також виявити, де потрібні корективи або зміни в підходах до управління.

В одних організаціях спостерігається проблема з надмірною бюро-

кратизацією або занадто складною організаційною структурою, що може призвести до затримок у прийнятті рішень та зниження ефективності роботи. Якщо система управління недостатньо гнучка, організація може не встигати адаптуватися до швидких змін на ринку чи в зовнішньому середовищі. Проблеми адаптації можуть стати серйозним викликом, особливо в умовах криз чи значних економічних змін. Комунікаційні бар'єри в системі управління можуть призвести до недорозуміння між різними рівнями управління, що часто веде до неефективного виконання завдань. Відсутність належної комунікації може також завадити досягненню спільних цілей. Постійна потреба в удосконаленні методів управління через використання нових технологій, змін в управлінських практиках та оптимізації процесів може призвести до труднощів у системі управління, якщо організація не приділяє достатньо уваги навчанню та розвитку своїх управлінських кадрів. Управлінська система може бути побудована таким чином, що ресурси використовуються неефективно або не раціонально. Це може бути пов'язано з помилками в плануванні, відсутністю чітких критеріїв оцінки ефективності або занадто складними процедурами.

Управлінські дослідження є необхідними для розвитку і вдосконалення системи управління в організаціях. Вони допомагають визначити найкращі підходи до організації роботи, оптимізації процесів та підвищення результативності управлінських рішень. Водночас існуючі проблеми в системі управління потребують постійної уваги і корекцій, оскільки без цього організація може втратити свою конкурентоспроможність або стати неефективною в умовах швидких змін.

Висновки. Розгляд сучасного ринку, що розвивається під впливом четвертої промислової революції, підтверджує необхідність забезпечення системного розвитку та адаптації організації нових ринкових тенденцій, щоб забезпечити її життєздатність та конкурентоспроможність. Дослідження підтвердило, що професійність менеджера сьогодні оцінюється його здатністю до розвитку інтелектуального та управлінського капіталу організації, що досягається шляхом зосередження уваги на інноваційно-дослідній діяльності. Підготовка управлінських кадрів мусить мати інтегральний підхід, поєднуючи теоретичну наукову базу, аналітичні навички та безпосередню практику менеджменту.

Управлінські дослідження дозволяють виявити проблеми в діяльності організації та дослідити причини їх виникнення та шляхи подальшого

вирішення. За умов успішного функціонування організації, управлінські дослідження дозволять втримати стабільний результат роботи. Таким чином, можна зробити висновок, що метою управлінських досліджень є пристосування системи управління до еталонної у подальшій перспективі.

Проблема в діяльності організації є предметом управлінських досліджень та визнає їх подальше мету та методологію. Виникнення нових проблем вимагає від менеджерів творчого підходу до розробки інноваційних шляхів їх дослідження та усунення. В свою чергу, ефективність проведеного дослідження залежить від трьох параметрів проблеми: якості, її означення та постановки.

Список використаної літератури

1. Брабандер Л. де, Айні А. Думай поза шаблонами: інноваційна парадигма креативності в бізнесі. Пер. з англ. Київ : Форс Україна, 2017. 368 с.
2. Кузнецов Е.А. Управлінський капітал: елементи системної якості. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління, 2019. Т. 18, вип. 3(43). С. 11–25.
3. Кузнецов Е. А. Концепти інтегральної якості професійної системи менеджменту: майстер-клас. Матеріали науково-методологічного семінару. Одеса : Фенікс, 2020. 114 с.
4. Кузнецов Е. А. Методологія дослідження професійної системи менеджменту: майстер-клас. Матеріали методологічного семінару. Одеса : Фенікс, 2018. 110 с.
5. Кузнецов Е. А. Методологія професіоналізації управлінської діяльності в Україні : монографія. Херсон : Олді-Плюс, 2017. 382 с.
6. Мінцберг Г. Анатомія менеджменту. Ефективний спосіб керувати компанією. Пер. з англ. Київ : Наш Формат, 2018. 400 с.
7. Ходаківський, Є. І. Теоретичні основи дослідження систем управління підприємством. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки, 2014. № 4. С. 61–68.

Стаття надійшла 12.12.2024 р.

O. R. Pavlovych,

Cand. Sc. (Economics), St. Lecturer

E-mail: aleksandrapavlovych@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2372-7179

Odesa I. I. Mechnikov National University,
24/26 Frantsuzkyi bulvar, Odesa, 65058, Ukraine.

THE IMPORTANCE OF MANAGEMENT RESEARCH AND PROBLEMS OF MANAGEMENT SYSTEMS

The article analyzes the theoretical and methodological aspects of the role of management research and the problems of the management system. It is studied that management research and problems of the management system are important aspects that allow

organizations to work effectively and adapt to changing conditions. Management research helps to identify weaknesses in organizational structures, processes and management methods, which makes it possible to improve these aspects. Thanks to research, it is possible to develop new approaches to the organization of work, implement more effective management strategies. The study confirmed that the importance of management research and solving management system problems lies in the fact that they help organizations to be more effective, strategically oriented, flexible and adaptable to change. The better the research and improvement of the management system, the higher the organization's chance of success in a competitive environment. Management research is necessary for the development and improvement of the management system in organizations. They help to determine the best approaches to organizing work, optimizing processes and increasing the effectiveness of management decisions. At the same time, existing problems in the management system require constant attention and corrections, since without this the organization may lose its competitiveness or become ineffective in conditions of rapid change. The requirements that an effective management research must meet in order to solve the problems of the management system, which will ensure the further functioning and development of the organization in the modern market, are proposed. It is suggested that management research allows to assess how effectively the adopted management decisions are implemented, as well as to identify where adjustments or changes in approaches to management are needed.

Keywords: project management, risk management leadership, project team, system planning, project efficiency.

References

1. Brabander, L., & Ayini, A. (2017). Dumayi poza shablonom: innovatsyina paradygma kreatyvnosti v biznesi. [Think outside the box: an innovative paradigm for creativity in business] Kyiv: Fors Ukraine. (in Ukrainian)
2. Kuznietsov, E.A. (2019). Upravlinskyi capital: element systemnoi yakosti. Market Economy: Modern Theory and Practice of Management, 18(3(43)), 11–25. (in Ukrainian)
3. Kuznietsov, E. A. (2020). Kontsepty intehralnoi yakosti profesiinoi systemy menedzhmentu: maister-klas, materialy naukovo-metodolohichnoho seminaru [Concepts of integral quality in the professional management system: Master class, proceedings of the methodological seminar]. Odesa: Feniks. (in Ukrainian)
4. Kuznietsov, E. A. (2018). Metodolohiia doslidzhennia profesiinoi systemy menedzhmentu: maister-klas. Materialy metodolohichnoho seminaru [Methodology for researching the professional management system: Master class. Proceedings of the methodological seminar]. Odesa: Feniks. (in Ukrainian)
5. Kuznietsov, E. A. (2017). Metodolohiia profesiionalizatsii upravlinskoi diialnosti v Ukraini [Methodology of professionalization of managerial activity in Ukraine]. Kherson: OLDI PLUS. (in Ukrainian)
6. Mintzberg, H. (2018). Anatomii menedzhmentu. Efektyvnyi sposib keruvaty kompaniieiu. [Mintzberg on Management] Kyiv: Nash Format. (in Ukrainian)
7. Khodakivskyi, E.I. (2014). Teoretychni osnovy doslidzhennya system upravlinnya pidpryemstvom. Visnyk KhNAU.Seriya: Ekonomichni nauky, 4, 61–68. (in Ukrainian)